

În știința istorică română actuală, tradiția cercetării monografice înregistrează strădanii, extinse valoric și cantitativ, de studiere a unor aspecte generale și specifice, legate de trecutul românilor transilvani, cu precădere pentru segmentul temporal marcat de dualismul austro-ungar.

Între specialiștii de pătrundere ai istoriei moderne autohtone, cu specială referire la fenomenul economic pentru intervalul susmenționat, se numără și autorul prezentei cărți. V. Dobrescu își preliminase din timp, vreme de peste un deceniu, intenția finalizată acum și astfel, prin suita de articole și studii, prefațatoare ori postfațatoare ale unui strălucit doctorat din vara anului 1982 la Universitatea clujeană, publicate în revistele de profil ori în lucrări colective (*Istoria financiar-bancară. Studii asupra băncilor românești din Transilvania. 1867-1918*, vol. I., Cluj-Napoca, 1996, p. 12-55) ce au reprezentat, în fond, pășirea decisivă și necesară în confruntarea cu opinia științifică, validă întru dobândirea certificatului de opțiune sub raport profesional.

Premieră absolută vizând tipărirea cărții de istorie din partea editurii universitare locale, monografia universitarului-autor este judicios structurată, beneficiind, ca atare, de un pertinent cuvânt înainte semnat de dr. Grigore Ploșteanu, directorul Institutului de Cercetări Socio-Umane din localitate, de o introducere, ce prefigurează scopul metodologic urmat, adică de studiere a efectelor relațiilor economice, sociale și politice de după 1867 și până în 1918, într-un mod cronologic și tematic pe parcursul celor patru mari capitole ale cărții. Bibliografia selectivă include surse arhivistice, colecții de periodice și documentare, paleta de lucrări speciale, cu atenția subliniată din partea recenzentului cu privire la multe erori, omisiuni și scăpări, supărător "stecurate" între paginile 273-286! Indicele general din final facilitează, desigur, orientarea și regăsirea unor autori ori nume uzitate.

Demersul pertinent realizat de autor vizând opțiunea elitei românilor transilvani în problematica agrară este dovedit de faptul statistic al majorității ocupate de (în) domeniul respectiv. Se vedește, totodată, interferența continuă și logică cu datul politic analizat pentru mișcarea națională, angrenajul economic însemnând un element vital al persistenței și evoluției ca entitate aparte, de sine stătătoare. Competentul și onestul travaliu desfășurat de V. Dobrescu este subliniat de considerațiile obiective, bazate pe analiza judicioasă a paletelor de date statistice avute la dispoziție cu privire la structura elitei în discuție, egalizată firesc cu burghezia și intelectualitatea. Se cercetează, acrib și în detaliu, originile și diversitatea socio-profesională, relevându-se certa sporire cantitativă și calitativă pentru răstimpul dat în păturile mici și mijlocii analizate. Se subliniază faptul că, alături de revendicările de substanță politico-culturală, dezideratele economice, cu un primat recunoscut pentru elementul agrar, respectiv, marea proprietate funciară, au stat în centrul atenției mișcării naționale a românilor din Transilvania, prin presă, prin activitatea petiționar-memorandistă, cea parlamentară ori chiar prin programul adoptat de partidul politic, cu pendant crucial în redistribuirea justă a pământului. Interesul manifestat de intelectualitate și burghezie față de "bunăstarea materială", îndeosebi pe teren agrar a generat, remarcă autorul, o bogată și

sugestivă literatură economică-agrotehnică, cu un conținut, indiscutabil practic și cu firești receptări, adaptate din literatura de profil european, inclusiv din România. Un relevant caz ilustrativ îl constituie V. V. Osvoadă! Acțiunea de modernizare a agriculturii țărănești și a gospodăriei în cauză, propovăduită astfel, nu excludea (ori neglija) și alte zone ale vieții economice, precum comerțul, finanțele, industria etc. V. Dobrescu evidențiază aici activitatea intensă desfășurată de Astra. Materialul de arhivă și cel depistat în coloanele presei vremii rămâne abundent și edificator pentru activitatea cooperăției agrare, cu motive și țel final, cu doctrină proprie creionată și concretizată prin căi și forme asociative aparte. Capacitatea sintetico-analitică în cercetarea denotată de autor se materializează, cu precădere, în capitolul ultim, dedicat tehnicii financiare practicate de băncile din domeniul într-un deplin registru comparatist și cu specificități legate de complexitatea problematicii resuscitate în intervalul temporal stabilit.

Opiniile subiective, indiscutabil, dar și grăbite ale recenzentului nu pot decât să releve o deosebită contribuție istoriografică a unui specialist istoric, dublat de un economist distins, ce a încercat și reușit să perceapă anumite mecanisme de funcționare, specifice domeniului vieții economico-financiare a românilor transilvani între 1867-1918, vizualizând just rolul elitei autohtone în conducerea și dimensionarea efortului conjugat în plan politic și economic; cu toate relațiile și implicațiile nebănuite în lumea rurală și prin prisma de valori în sfera agrară, pentru un moment definitiv în existența subiectului comun al pertinentei lucrări elaborate de universitarul-autor Vasile Dobrescu.

STELIAN MÂNDRUȚ